

Förändringar i Lex Sarah-bestämmelsen m.m. (Ds 2009:33)

Synpunkter från Roks, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, 2009-09-30

Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, Roks, är en feministisk organisation vars uppgift det är att synliggöra och motverka mäns och pojkars våld mot kvinnor och flickor. Vårt mål är att bidra till en förbättring av kvinnors livsvillkor. Roks arbetar för att synliggöra sambanden mellan kön, makt och våld samt öka kunskapen och kompetensen i dessa frågor såväl inom som utom organisationen. För Roks innefattar mäns våld mot kvinnor utsatthet för fysisk och psykisk misshandel, pornografi, prostitution, sexuellt våld och trakasserier.

Roks ser att mäns våld drabbar alla kvinnor, men också att kvinnors livsvillkor och livsrum kan variera beroende av etnicitet, social tillhörighet, ålder, sexualitet, funktionshinder och missbruk. Därför är det nödvändigt att belysa både de erfarenheter som skiljer och de som förenar kvinnor. Roks uppmärksammar att mäns våld mot kvinnor även drabbar barn som lever i våldets närhet. Vi vill därför synliggöra barnens situation och bidra till en förbättring av deras livsvillkor.

Roks verksamhet fokuserar kring tre områden; medlemmar, opinionsbildning och samarbete. Området medlemmar innebär den inåtriktade verksamheten, som bland annat innefattar stöd och service till medlemsjourerna, intern utbildning och erfarenhetsutbyten samt informationsspridning. Opinionsbildning bedrivs genom olika utåtriktade aktiviteter, exempelvis tidningen Kvinnotryck, Roks hemsida, extern utbildning, mediekontakter och konferenser. Den kunskap vi har och sprider kommer dels från kvinnojourernas erfarenheter, dels från aktuell forskning. Under samverkan ingår samarbete och erfarenhetsutbyte med andra ideella och professionella aktörer, både nationellt och internationellt.

Sammanfattning

Roks vill framhålla vikten av att arbetet med att utvidga Lex Sarah-bestämmelsen och knyta den till begreppet god kvalitet, samordnas med Socialstyrelsens framtagande av allmänna råd och handbok för kommunens arbete för våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld.

Vi vill också i detta sammanhang uppmärksamma två grupper som ofta glöms bort inom kommunens verksamhet, nämligen kvinnor med funktionshinder och äldre kvinnor som utsätts för mäns våld.

4.1 Vakandeplikt och rapporteringsskyldighet

Roks ställer sig positiv till att vakandeplikten och rapporteringsskyldigheten utvidgas till att omfatta hela socialtjänsten, inte endast omsorg om äldre respektive funktionshindrade kvinnor och män. Det kan ge verktyg för att säkerställa att bland annat kvinnor och barn som är utsatta för mäns våld får de insatser de har rätt till och att insatserna håller god kvalitet.

Att definiera begreppet god kvalitet är dock inte helt enkelt. Roks menar att man bör samordna definitionen med Socialstyrelsens utarbetande av allmänna råd och handbok rörande insatser till våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld, samt remissinstansernas synpunkter på dessa. Rimligtvis är det som framkommer där en utgångspunkt för vad kvinnor och barn som är utsatta för mäns våld kan förvänta sig av socialtjänsten, och vilka brister som således skulle kunna föranleda en Lex Sarah-anmälan.

Det samma gäller de allmänna råden rörande ekonomiskt bistånd som nu revideras, som får anses relevanta för vilken typ av ekonomisk hjälp som våldsutsatta kvinnor kan vänta sig och när det finns skäl att granska kommunens insatser på denna punkt.

När det gäller rapporteringsskyldigheten är det viktigt att den, i enlighet med utredningens förslag, endast omfattar yrkesverksamma. Just för att ett sådant ansvar inte ska avskräcka människor från att engagera sig ideellt, även om det är viktigt att de är medvetna om att möjligheten finns att anmäla missförhållanden i verksamheten.

Roks anser också att det kan vara till gagn för våldsutsatta kvinnor och barn att rapporteringsskyldigheten utvidgas till att omfatta inte bara de som beviljats insatser utan även de som kan komma ifråga för insatser inom socialtjänsten. På så sätt finns det möjlighet att genom en Lex Sarah-anmälan pröva om t.ex. en våldsutsatt kvinna har nekats stöd och hjälp som hon enligt socialtjänstlagen har rätt till.

Avslutningsvis vill Roks särskilt uppmärksamma mäns våld mot funktionshindrade respektive äldre kvinnor. Förekomsten av mäns våld mot dessa kvinnor måste bli synligt inom verksamheter som riktar sig till äldre och funktionshindrade samt även i tillsynen av dessa verksamheter. Det är en grupp som ofta osynliggörs och som därför inte får det stöd de har rätt till.

Stockholm 2009-09-30

Angela Beausang
Ordförande, Roks